

Socialdemokratiet og Naturvidenskaben.

H. E. Ziegler: Die Naturwissenschaft und die socialdemokratische Theorie, ihr Verhältniss dargelegt auf Grund der Werke von Darwin und Bebel. Zugleich ein Beitrag zur wissenschaftlichen Kritik der Theorien der derzeitigen Socialdemokratie. Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke. 1894. (252 S.).

Bebel skriver i sin Bog »Die Frau und der Socialismus«: »Socialismen er den med klar Bevidsthed og fuld Forstaaelse paa alle den menneskelige Virksomheds Omraader anvendte Videnskab.« Lignende Udtalelser høres jævnlig fra Socialdemokratiets videnskabelige eller psevdovidenskabelige Ordførere. Det forekommer ikke Anm., at man behøver at lade sig afficere af Udtalelser, der saa tydeligt bære det tomme Praleris Mærke; de kunne ikke gøre noget Indtryk paa Andre end dem, der alt hører til de Troende; de høre til de Floskler, Folketalere operere med; de ere ikke andet end Postulater, beregnede paa den udannede Hob, og Videnskaben kan vistnok med god Samvittighed gaa dem forbi med et Skuldertræk. Men Prof., Dr. H. E. Ziegler — Professor i Zoologi ved Universitetet i Freiburg i Baden — mener, at ligeoverfor saadanne Erklæringer, som den ovenfor citerede, »har Videnskaben ikke blot Ret, men endog den Pligt at tage Stilling til den socialdemokratiske Theori; i enhver

Disciplin maa det ved indgaaende Undersøgelser klargøres, om de i hin Theori indeholdte Lærdomme faktisk stemme med Videnskabens Resultater.« Hvad der særligt har kaldt den naturvidenskabelige Forsker, Darwinisten Professor Ziegler, frem, er den Omstændighed, at de socialdemokratiske Ordførere have en udpræget Forkærlighed for at paaberaabe sig Naturvidenskaben, og blandt dennes Repræsentanter fortrinsvis Darwin. Professor Ziegler har da stillet sig denne Opgave: han vil undersøge, om Socialdemokratiets theoretiske Lære, forsaavidt den griber ind paa Naturvidenskabens Omraade, stemmer med Naturvidenskabens Resultater og med de blandt Naturforskerne raadende Anskuelser. Derimod overlader han Socialdemokratiets rent økonomiske Lære til Økonomerne. Heller ikke befatter han sig med de socialdemokratiske Ordføreres, in casu Bebels Stilling til Religionen; Bebel berører naturligvis Spørgsmaalet, »om Darwin var en gudsfrygtig Mand eller en Atheist«. »Som bekendt«, siger Prof. Z., »viser denne Forskel sig for Lægmanden som ganske ligefrem, medens Spørgsmaalet ved en filosofisk Betragtning viser sig at være langt vanskeligere. Det vilde her føre mig altfor vidt at udvikle, hvor forskelligt Gudsbegrebet kan tænkes, og hvorledes den naturvidenskabelige Anskuelsesmaade forholder sig dertil.«

Som Grundlag for sine Undersøgelser har Prof. Ziegler udvalgt: paa den ene Side Darwins Skrifter, paa den anden Side Bebels »Die Frau und der Socialismus«. At han har valgt Darwin, hvem Socialdemokraterne bestandigt paaberaabe sig, forstaar sig af sig selv. Valget af Bebels Bog kunde snarere undre.

Han anfører til Forklaring af dette Valg bl. a. det Faktum, at der neppe findes noget socialdemokratisk Værk, der i den Grad som dette er trængt igennem og er kommet til at spille en Rolle som socialdemokratisk Lecture: i Løbet af faa Aar udkom det i nitten Oplag, og store Oplag; i Fortalen til 11. Oplag fortælles det, at der alene i Maanederne Februar—Avgust 1891 solgtes 26000 Exemplarer af Bogen. Tildels er den vel en Art Opkog af Engels's Skrift: »Der Ursprung der Familie, des Privateigenthums und des Staats«. Men Engels's Bog er heller ikke noget originalt Værk: Engels har kritikløst overtaget Morgans Theorier og blot med journalistisk Behændighed videre tendentiøst udnyttet dem. Der var saaledes slet ingen Grund til snarere at gaa til Engels end til Bebel, og dennes Bog rækker i flere Henseender langt videre end Engels's.

Om Darwinismen skriver Bebel bl. a.: »Darwinismen er som enhver virkelig Videnskab en eminent demokratisk Videnskab, og naar dens Repræsentanter ikke ville anerkende dette, men endog paastaa det Modsatte, saa forstaa de ikke at bedømme deres egen Videnskabs Rækkevidde. Modstanderne og særligt den ærede Gejstlighed, der altid har haft en fin Næse, saasnart det drejer sig om jordiske Fordel eller om Tab for den, har begrebet det og den anklager derfor Darwinismen for at være socialistisk og atheistisk.« Bebel paaberaaber sig en Ytring af Virchow, — men Ziegler paaviser, at Ytringen ikke er rigtigt citeret, og anfører desuden en Række Darwinister, som Oscar Schmidt, Ernst Häckel o. Fl., der udtrykkeligt have protesteret imod, at Darwinismen skulde have noget at gøre med Socialismen. Oscar Schmidt, en af

Darwinismens første Forkæmpere i Tyskland, udtalte bl. a. paa en Naturforskerforsamling: »hvor Socialdemokratiet paaberaaber sig Darwinismen, har det ikke forstaaet denne Lære; naar Socialdemokraterne undtagelsesvis har forstaaet den, da ved de ikke, hvad de skal gribe an med den og maa negere dens Princip, Konkurrencen.« Ogsaa Antropologen Otto Ammon siger i sit Skrift »Der Darwinismus gegen die Socialdemokratie« (1891), i hvilket han stiller berømte Physiologers og Antropologers Undersøgelser op imod Bebel, bl. a.: »Hvis Darwin endnu levede, vilde han protestere mod de Lærdomme, hvormed Bebel kører op under Navnet Darwinisme.« Ogsaa Häckel har gentagne Gange udtalt sig mod Socialdemokratiet. Men naar Darwinisterne saaledes udtale sig imod Socialdemokraterne og disses Benyttelse af Darwinismen, har Bebel Svaret paa rede Haand: »de forstaar ikke deres egen Videnskab«; Socialdemokraterne forstaa at drage de rette Konsekvenser af Darwinismen, — Darwinisterne gør det ikke. Eller ogsaa beskylder Bebel Videnskabsmændene for at være »betalte« (sic!) af »Storborgerne« til at docere »falsk Lære«, til at praktisere »Hjærneforgiftning«, til at præstere »kulturfjendligt Arbejde« etc.; disse Videnskabsmænd foranlediges af Hensyn til personlig Fordel til »at skjule deres Overbevisning eller endog offentligt at sige det Modsatte, af hvad de i Virkeligheden tro og vide.« Hvad de socialdemokratiske Agitatorer skrive og sige, er altid udsprunget af de reneste Motiver; deres Aand, Viden, Karakter og Moral er altid prøvet Guld, — om Ikke-Socialdemokraterne gælder det stik Modsatte. — En Argumentation af den Art behøver man ikke at svare paa.

Socialdemokraterne docere med Hensyn til Spørgsmaalet om Kvindens Ligestillethed med Manden følgende: Oprindeligt var Kvinden Manden lig i Størrelse og Styrke, i Tænkedygtighed og Følelser, i Karakter overhovedet. De Forskelligheder, der nu i de nævnte Henseender bestaa mellem Kvinde og Mand, hidrøre fra, at Kvinden i Aartusinder er bleven undertrykt af Manden og hæmmet i Udviklingen af sine Evner. Man skal gøre Kvinden politisk og socialt lige med Manden; det stemmer med Naturen, og vil i Tidernes Løb medføre, at hun igen bliver Manden jævnbyrdig ogsaa med Hensyn til legemlige og aandelige Evner, saaledes som hun oprindeligt var det. — Bebel siger udtrykkeligt bl. a.: »Kvindekønnet staar nu, gennemsnitligt set, aandeligt under Mandkønnet. Forskellen er der og maa være der, fordi Kvinden er det, hvortil Mændene som hendes Beherskere have gjort hende.« Og et andet Sted: »Mandens tusindaarige Herskerstilling over Kvinden har fremkaldt Forskellighederne i den aandelige og fysiske Udvikling.« Saaledes forklares socialdemokratisk den sørgelige Kendsgerning: »Kønnenes uheldssvangre Spaltning«, »der unheilvolle Zwiespalt der Geschlechter« (Bebel).

Herimod gør Ziegler bl. a. gældende:

I Bebel's Hypothese antages det, at hos de enkelte kvindelige Individuer indtraadte der som en Følge af en trykket social Stilling en Forkrøbling af Legeme og Aand, og at de saaledes hos Individerne opstaaede Forandringer gik over til at blive arvelige Karaktermærker. Bebel forudsætter altsaa, at en Nedarvning finder Sted og vel at mærke paa den Maade, at de

Indvirkninger, der ramte det ene Køn, overførtes som tilsvarende arvelige Forandringer kun paa dette ene Køn. Men Ziegler tror ikke, at der findes nogen Zoolog, som vil acceptere den bebelske Nedarvnings-theori. Man vil vel indrømme, at visse Indflydelser (f. Ex. Forandring af Klima, haarde Sygdomme, utilstrækkelig Ernæring), der ramme Forældrenes Organisme, kunne indvirke paa Kønsprodukterne og saaledes ogsaa paa Afkommet, — men Drengene rammes lige saa vel som Pigerne: naar en Fader f. Ex. ødelægger sin Organisme ved Drik, saa vise Følgerne sig ikke blot hos hans Sønner men ogsaa hos hans Døtre. En Moder, der har ødelagt sit Helbred og derfor føder svagelige Børn, ser ikke blot Følgerne hos Pigebørnene men ogsaa hos Drengbørnene. Fremdeles: Den Hypothese, Bebel fremsætter for at forklare den nu faktisk bestaaende Forskel mellem Kønnenes fysiske og intellektuelle Begavelse, er ikke blot i og for sig meget svag, — den er tilmed ganske overflødig. Naturvidenskaben giver en anden Forklaring.

Ikke blot hos Mennesket, men ogsaa hos mange Dyr ere de to Køn forskellige fra hinanden med Hensyn til adskillige legemlige og aandelige Egenskaber. Der findes i Dyreriget mange Arter, hvor Hunkønnet baade med Hensyn til Legemsbygning og med Hensyn til Instinkt og Forstand adskiller sig langt mere fra Hankønnet, end Tilfældet er i Menneskeriget. Zoologen er altsaa paa Forhaand snarere tilbøjelig til hos Mennesket at anerkende den relativt ringe Forskel mellem Kønnene end til at benægte den eller betragte den som noget kunstigt Produceret.

Man betegner i Zoologien de mellem Kønnene

bestaaende Forskelligheder i Kønsredskaberne som primære Kønsmærker, alle andre Forskelligheder som secundære Kønsmærker. Til de sidste høre exempelvis Hanløvens Manke, Han-Paafuglens Hale, Hanens Tilbøjelighed til at gale, Høvens til at ruge etc. — Nu er Spørgsmaalet, om de hos Mennesket tilstedeværende secundære Kønsmærker, navnlig de der ligge paa det aandelige Omraade, ere oprindelige, og derfor i en overskuelig Tid maa betragtes som uforanderlige, eller om de, som Bebel mener, ere fremkaldte ved bestemte sociale Omstændigheder, og derfor ved en Forandring af disse Omstændigheder kunde ophæves*). Darwin, der har helliget Spørgsmaalet om de secundære Kønsmærker en ganske særlig Opmærksomhed, er nu aabenbart af en ganske anden Mening end Bebel. »Der kan«, siger han, »næppe være Tvivl om, at Mandens større Højde og Styrke i Sammenligning med Kvindens, saavel som hans bredere Skuldre, hans mere udviklede Musculatur, hans mere kantede Legemsformer, hans større Mod og hans større Kamplyst for den største Del ere en Arv fra hans halvmenneskelige Forfædre . . . . Manden er modigere, mere kamplysten og mere energisk end Kvinden og har en mere opfindsom Aand . . . Blandt Aberne ere de mandlige Individer dristigere og fyrigere end de kvindelige; de anføre Flokken og stille sig i

---

*) Vil Bebel — spørger Ziegler — ogsaa paastaa, at secundære Kønsmærker som Kvindens højere Stemme og mere afrundede Legemsbygning ere fremkomne ved »Mandens i Aartusinder bestaaende Herskerstilling over Kvinden«? Kunde de dybere Stemmetoner maaske ikke komme til Udvikling hos Kvinden, fordi den herskesyge Mand ikke vilde taale, at hun brugte dem?

Tilfælde af Fare i Spidsen for den; vi se deraf, at der mellem Menneskenes og de Firhændedes kønslige Forskelligheder bestaar en nøje Parallelisme.« Darwin henviser yderligere til, at der blandt mange Pattedyrs mandlige og kvindelige Individier ogsaa med Hensyn til Karakteren spores en tydelig Forskel. »Ingen vil bestride, at Tyren har et andet Temperament end Koen, den vilde Orne end Soen, Hingsten end Hoppen, ligesom det er Menageriejerne velkendt, at Hannerne blandt de større Aber have et andet Temperament end Hunnerne.« Darwin tænker følgelig slet ikke paa at udlægge Forskellen mellem Mandens og Kvindens Karakter som en Virkning af de sidste Aartusinders sociale Forhold; han tror tværtimod, at Forskellen er nedarvet fra ældgammel Tid, og at den, ligesom den findes hos andre Pattedyr, ogsaa fandtes hos de formenneskelige Skabninger, fra hvilke Menneskeslægten maa nedlede sit Udspring. Han gaar ud fra, at Forskellighederne i Karakteren svarer til Forskellen i Livsopgaverne: Kvinden er afpasset efter en anden Virksomhed end Manden. »Kvinden adskiller sig fra Manden ved et blødere Sind og en større Evne til at kunne opofre sig.« Dette hænger sammen med hendes Moder-Instinkter; thi det er Karakteregenskaber, der af Naturen først bragtes til Udvikling til Nytte for Børnene, og som naturligvis ogsaa komme til Udtryk i Samkvemmet med andre Medmennesker. Paa samme Maade motiveres de mandlige Individiers særlige Egenskaber ved de særlige Opgaver, der stilles de mandlige Individier.

Saaledes maa de aandelige (instinktive og intellektuelle) Forskelligheder mellem de to Køn betragtes som secundære Kønsmærker, der naturligt have udviklet sig

i Løbet af Hundredetusinder af Aar, og der er ingen Grund til at antage, at en Omordning af de sociale Forhold i en overskuelig Fremtid skulde kunne ophæve den aandelige Forskel mellem Mand og Kvinde. Der er heller ingen Opfordring til gennem Opdragelsen at forsøge paa at faa Forskellen udvisket; det Naturlige er tværtimod: at give Drengene en Opdragelse, der kan faa den mandlige Karakter til at udfolde sig og Pigebørnene en Opdragelse, der kan tjene til Udvikling af de kvindelige Anlæg.

Videre accepterer man fra socialdemokratisk Side den Forklaring, Morgan har givet af Familieforholdets Oprindelse. Efter Lewis H. Morgan var Udviklingsgangen følgende: i den ældste Tid herskede der blandt Menneskene Promiscuitet. Kvinderne var fælles om alle Mænd, Mændene om alle Kvinder, et Kønsforhold uden al Regel. Derefter udviklede sig successivt: Blodforvandtskabsfamilien, Punaluafamilien, Moderret, Parringsfamilien og tilsidst det monogame Ægteskab; dette sidste beror paa Udviklingen af Faderretten og hænger sammen med Privatejendomsrettens Opkomst. — Men Ziegler siger herom, at denne Morgans Lære er en vilkaarlig Konstruktion, der paa mange Punkter staar i Strid med, hvad man fra Naturvidenskabens Standpunkt maa betragte som sandsynligt. De første Trin i den morganske Udviklingsrække maa forkastes og de andre maa ordnes paa en anden Maade.

I tidligere Tider troede man temmelig almindelig paa, at Menneskeslægtens Historie begynder med Promiscuitet, et fuldstændigt kaotisk kønsligt Forhold. Nyere Ethnografer have forladet denne Opfattelse. Heller

ikke Darwin hyldede den. Darwin siger bl. a.: »Efter hvad vi vide om den Skinsyge, der hersker hos de mandlige Pattedyr, af hvilke flere jo ere udstyrede med særlige Vaaben, der egne sig til Benyttelsen i Kampene med deres Medbejlere, kunne vi drage den Slutning, at den af adskillige Forfattere antagne almindelige Sammenblanding af Kønnene i Naturlilstanden, er yderst usandsynlig.« Darwin antager, at Forholdene blandt Menneskenes Forfædre var som blandt Aberne, om hvilke han bl. a. beretter følgende: »Blandt adskillige af de nu eksisterende Abearter (f. Ex. Orang-Utanerne) lever, saavidt man kender deres Livsvaner, Hannen monogamt, men lever kun en Del af Aaret sammen med Hunnen; andre (f. Ex. nogle af de indiske og amerikanske Aber) er i stræng Forstand monogame, og Hannen lever hele Aaret igennem sammen med Hunnen; atter andre Arter (f. Ex. Gorillaen [?] og flere sydamerikanske Aber) ere polygame, enhver Familie lever adskilt for sig; men selv naar dette er Tilfældet, komme de det samme Distrikt beboende Familier sandsynligvis af og til sammen; saaledes møder man f. Ex. Chimpanserne af og til i store Flokke; endnu andre Arter (f. Ex. flere Bavian-Arter) ere ogsaa polygame, men flere Hanner, hver med sine Hunner, slutte sig sammen i én Flok . . . Det sandsynligste er da, at Mennesket oprindeligt levede i smaa Samfund, enhver Mand med sin Kone, eller — naar han havde Magt dertil — med flere Koner, som han skinsygt forsvarede ligeoverfor alle andre Mænd. Eller det kan maaske ogsaa være, at han ikke var noget selskabeligt Væsen, og at han levede afsondret for sig alene med sine Koner, saaledes som man har iagttaget det hos Gorillaen.«

Ogsaa andre Naturforskere (f. Ex. Rauber, »Urgeschichte des Menschen«) fremhæver, at de hetæriske Skikke, der findes hos forskellige Folkeslag, ikke ere normale, men pathologiske Fremtoninger. »De optræde hos nutidige Naturfolk, især i Grænseegne, der berøre Kulturlande og ere udsatte for de fordærvelige Indflydelser i denne Henseende fra dem; ogsaa i andre Retninger falde baade Naturfolk og Kulturfolk let som Ofre for Udskejelser i de kønslige Forhold.« Menneskene bruge jo deres Forstand ikke blot til det Gode og Nyttige, men ogsaa til mange Dumheder: »Ligesom man hos de forskellige Folkeslag ser, hvorledes Legemet gøres til Genstand for kunstige Omformninger (Fladtrykning af Hovedet, Affiling af Tænder, Beskæringer, Tatovering, Indførelse af fremmede Legemer som Ringe, Pinde m. m. i Næse, Øren, Læber osv.), saaledes træffer man ogsaa de forskelligste Omformninger af det primitive og naturlige Familieforhold.«

Ziegler drager saaledes til Felts imod Promiscuitets-hypothesen, — efter hvilken de primitive Folk med Hensyn til Familieliv vilde staa betydeligt lavere end f. Ex. Aberne —, og alt hvad der bygges paa den. Han undlader naturligvis ikke at fremhæve den Kritikløshed, hvormed Udtalelser af Herodot og andre antike Skribenter uden Videre anføres som Beviser for Tilstande i Urtiden eller i fremmede Egne. Paa det naturvidenskabelige Omraade blande de antike Forfattere Sandt og Usandt sammen paa den mest barokke Maade, og ogsaa deres ethnografiske Angivelser trænge til en skarp Kritik, da de for Størstedelen hvile paa anekdotagtige Beretninger fra Soldater eller Købmænd, og da den sædvanlige Ringeagt for »Barbarerne« ofte

fordunklede Forfatternes Dømmekraft. Naar saaledes Bebel og de ældre Sociologer saa ofte citere Herodots Meddelelser om asiatiske Forhold, saa skulde man dog huske paa alle de aabenbare Misforstaaelser, der findes hos ham. Paa nogle faa Sider kan man saaledes finde Oplysninger som disse: Alle de Indiere, om hvilke jeg har talt, parre sig offentligt som Dyr; — hos disse Folk er Sperma sort som deres Hud; — Kamelen har paa sine Bagben fire Laar og fire Knæer; — inden Haren har født det Kuld, den bærer, befrugtes den igen, og bærer saaledes samtidigt to Kuld af forskellig Alder; — Hun-Odderen og den vingede Hun-Slange i Arabien gennembider ved Parringen Hannens Hals; — Løvinden føder kun én Gang, da Killingen ved Fødslen kradser Moderen saaledes med sine Kløer, at hun dør. Hvad vilde man sige om en Naturforsker, der tillidsfuldt tog den Slags Meddelelser for gode Varer?

Ziegler anfører en Mængde naturhistorisk Stof til Belysning at Spørgsmaalet om Familieforholdet i den førhistoriske Tid; — Spørgsmaalet om Forholdet i den historiske Tid maa overlades til Historikerne, og som Naturforsker indskrænker Ziegler sig her til faa Bemærkninger. Han henleder Opmærksomheden paa, at Bebel langt mere beskæftiger sig med de udartede end med de normale Sæder; Bebel udsøger af enhver Tidsalder, hvad der fandtes af Unaturligt og af Misbrug; han omtaler Sædernes Forfald i Grækenland og i Rom i Kejsertiden; han omtaler Kirkelærens asketiske Tendens i Middelalderen, Cølibatet, Munkenes og Nonnernes Kyskhedsløfte og de Maader, hvorpaa det blev omgaaet; han omtaler vidtløftig *jus primæ noctis*, og udlægger denne Ret som en Levning af Urtidens

Promiscuitet, skønt den blot var et Udslag af Guds-herrens Overmagt, en af Feudalsystemets Udskejelser, og han dvæler ved den store Rolle Prostitutionen spillede i Middelalderens Stæder. Tendensen er tydelig nok: Bebel vil forberede den Forestilling, at kun under Socialismen vilde alt det Umoralske forsvinde. Da en saadan Tendens ikke er noget, som blot findes hos den enkelte Forfatter Bebel, da den tværtimod gennemsyrrer den allerstørste Del af den socialdemokratiske Literatur, har Ziegler haft al Grund til at holde den an. Havde en Naturforsker, siger Ziegler, sat sig for at behandle den Del af Familieforholdets Historie, der falder i den historiske Tid, vilde Fremstillingen være blevet en helt anden end den, Bebel leverer. Naturforskeren vilde have betragtet Forholdet under det naturlige Kvalitetsvalgs Synspunkt; han vilde have vist, hvorledes Folkeslagene med korrumpere Sæder stedse fortrænges af Folkeslag med ufordærvede, kraftige, sunde Sæder. Dette vilde have været en Opfattelse af de historiske Kendsgerninger, som vilde have været i Overensstemmelse med Darwin; — men Bebels er en ganske anden.

Med Hensyn til det monogame Ægteskab docere Socialdemokraterne saaledes: »I Stedet for Moderretten kom Faderretten; i Stedet for Parringsfamilien traadte det monogame Ægteskab, der har det Formaal at skabe legitime Arvinger for den i Mellemtiden opstaaede Privatejendom«. Bebel, der taler disse Ord, gentager sin Anskuelse paa et andet Sted saaledes: »Det borgerlige Ægteskab er en Følge af den borgerlige Ejendom. Dette Ægteskab, der staar i den nøjeste Forbindelse med Privatejendommen og Arve-

retten, forlanger »legitime« Børn som »Arvinger«; det sluttes for at faa saadanne, og under de sociale Tilstandes Tryk paatvinges det ogsaa dem, der ikke have noget at lade gaa i Arv.« — Ziegler bestrider ikke blot, at Naturvidenskaben kan godkende den Udviklingsgang, Engels, Bebel og de andre Socialdemokrater docere. Han kan heller ikke indrømme, at det monogame Ægteskab er baseret paa Privatejendomsinstitutionen og blot har det Formaal »at skaffe legitime Arvinger til Privatejendommen.« Monogami forekommer hos de forskjelligste Folk; der findes blandt dem Folkeslag, i hvis sociale Ordning Privatejendommen spiller en stor Rolle, men ogsaa saadanne, om hvem dette ikke kan siges. Ziegler udvikler ogsaa, at ikke blot det monogame Sexualforhold, men ogsaa det monogame Ægteskab lettelig kan forklares af psykologiske Grunde, uden at man behøver i Privatejendommen at søge Aarsagen. Fra naturvidenskabeligt Standpunkt antages det, at Menneskene stedse have levet i Familier og at Forældrene altid have søgt at sørge for deres Børn, — og fra dette Standpunkt vil man da finde det rimeligt, at Forældrene altid have ønsket at kunne lade deres Ejendom gaa i Arv til Børnene. Dette var og er Arverettens psykologiske Grund. Nedarvningen af Privatejendomme hviler altsaa paa Familielivet, og da Ægteskabet er den retlige Form, hvorunder Familien stiftes, saa kunde man med nogen Ret sige, at Privatejendommens Nedarvning er en Følge af Ægteskabet. Den socialdemokratiske Lære fremstiller Forholdet lige omvendt: efter den socialdemokratiske Opfattelse er det tværtimod Ægteskabet, der er en Følge af Privatejendommen! Efter forskellige Bemærk-

ninger om Monogami, Polyandri og Polygyni vender Ziegler tilbage til Promiscuitets-Læren og belyser her bl. a. et af Engels's Argumenter. Engels mener, at Menneskene i Urtiden ikke kunde komme til at danne Samfund, hvis der ikke havde bestaaet Promiscuitet. Thi hvis Menneskene allerede dengang havde levet i Familier og havde haft de til Familielivet før-ende Drifter, Kærlighed og Skinsyge, saa vilde Dannelsen af større Samfund have været umulig. »Gensidig Tolerance mellem de voxne Hanner«, siger Engels, »og Frihed for Skinsyge er første Betingelse for Dannelsen af saadanne større og varige Grupper, i hvis Midte Dyrets Menneskevorden alene kunde fuldbyrdes.« Og Engels drager deraf den Slutning, »at de ud af Dyretilstanden sig oparbejdende Urmennesker enten ikke kendte nogen Familie eller i det højeste en saadan, som ikke forekommer hos Dyrene.« Engels er saaledes slet ikke i Overensstemmelse med Darwin og Zoologerne; thi disse udlede Menneskenes Familieliv af de lavere staaende Pattedyrs Familieliv og betvivle ikke, at den menneskelige Kærlighed og Skinsyge har udviklet sig af tilsvarende Drifter hos de lavere Skabninger. Naturforskeren maa bestride, at et Familieliv vilde have umuliggjort Samfundsdannelsen. Hos monogamt levende Dyr ser man jo ogsaa ofte forbigaaende eller vedvarende Dannelser af Sværme og Horder; Enhver véd, at monogame Fugle, f. Ex. Storkene, naar de trække bort, forene sig i Skarer; adskillige monogamt levende Fugle, f. Ex. Krager, træffer man hele Aaret igennem i Sværme; Væverfuglene leve ligeledes hele Aaret igennem selskabeligt og Rederne bygges tæt sammen, hos nogle Arter endog beskyttede af et

fælles Tag. Adskillige monogame Pattedyr leve i Samfund, f. Ex. Murmeldyrene, Prærihundene, Bæverne og flere Gnavere; ogsaa mange Abefamilier, baade monogame og polygame, slutte sig sammen, naar det gælder fælles Formaal, og Aberne ere dog i det Hele yderst skinsyge Dyr. Det er følgelig meget vel tænkeligt, at der i Urtiden blandt Menneskene bestod et udpræget Familieliv og Skinsyge blandt Hannerne, og at der alligevel fandt en foreløbig eller varig Forbindelse af flere Familier Sted. Selv om Dannelsen af Skarer eller Horder kun var af kortere Varighed, saa kunde den vise sig at være i høj Grad nyttig og følgelig maatte det naturlige Kvalitetsvalg føre til Videreudvikling af de sociale Drifter.

I Befolknings-Spørgsmaalet indtage de moderne Socialdemokrater -- med enkelte Undtagelser, f. Ex. Kautsky — en Holdning, der er Darwins aldeles modsat, idet hine (jfr. H. Sötbeer, Die Stellung der Socialisten zur Malthus'schen Bevölkerungslehre) ere imod Malthus, medens den nøje historiske Sammenhæng mellem Darwins og Malthus's Lære er bekendt nok.

Malthusianismen er — forklarer Bebel — en Storborger-Ide, »eine bürgerliche Schrulle«: I det kapitalitiske Samfund er det saa rimeligt, at man saadan som Malthus spekulerer over Befolkningsspørgsmaalet: »den kapitalistiske Produktion skynder selv til Børneproduktion, forsaavidt den behøver billig Arbejds-kraft i Form af Børn til sine Fabriker. Børneproduktion bliver en Art Spekulation for Proletaren; Børnenes Underhold koster ham jo lidet eller intet, da de selv maa tjene Føden. Proletaren tvinges endog til at

have mange Børn, fordi der deri, f. Ex. i Husindustrien, ligger en Sikkerhed for en større Konkurrenceevne.« Men — fortsætter Bebel —, paa »det socialistiske Samfund« tør man ikke overføre den af Malthus formulerede Lov. — Hvorledes det? Jo, i det socialistiske Samfund skal Folkeforøgelsen reguleres, saa at der lige produceres det rigtige Antal Børn. Bebel paaberaaber sig her som Meningsfælle Stuart Mill. Stuart Mill har talt om, at den offentlige Mening, særligt i et kommunistisk Samfund, vilde vende sig mod dem, der faa for mange Børn, ligesom mod dem, der drikke for meget, og hvis den offentlige Mening ikke skulde forslaa, kunde man ved passende Straffe søge at undertrykke det kønslige Umaadehold, Ægtefællernes altfor utilstrækkelige Tilbageholdenhed. Tvivler man — hvad vel sagtens Adskillige ville gøre — baade om den offentlige Menings og om Straffemidlernes Virksomhed i dette Forhold, har Bebel noget andet i Baghaanden, nemlig sine naturvidenskabelige Argumenter: »At Næringsstoffernes Art«, skriver han, »indvirker paa den mandlige Sæds Sæmmensætning ligesom paa det kvindelige Ægs Befrugtningsevne, kan der vel ikke være den mindste Tvivl om, og saaledes turde da Befolkningens Formeringsevne meget væsenlig vare afhængig af Ernæringens Art. Kunde dette nøjagtigt udfindes, saa vilde Befolkningstallet vel i stort Omfang kunne reguleres ved Ernæringsmaaden.«

Enhver Naturforsker — svarer Ziegler — vil betegne denne Anskuelse som en i Luften svævende Hypothese. Naturligvis véd man, at en vedvarende utilstrækkelig Ernæring reducerer alle til Forplantningen hørende fysiologiske Funktioner: »det forstaar sig af

sig selv«, siger Zoologen, Professor Semper (»Existenzbedingungen der Thiere«), »at alene Ernæringens Optimum sikrer alle Organers normale Funktionering; opnaas ikke Optimum, hæmmes alle Organer i deres Præstationsevne; der indtræder Forandringer i Structuren, Dyrene afmagres, blive ude af Stand til at udøve Kønsvirksomheden osv.« Man véd paa den anden Side ogsaa, at en stærk Fedning, en vedvarende, overdreven Ernæring, med samtidigt formindsket Bevægelse, kan føre til adskillige patologiske Forandringer, deriblandt til en Nedsættelse eller Tilintetgørelse af Forplantningsevnen. Men der er ikke i Videnskaben noget bekendt om, at man indenfor disse Ydergrænser ved Ernæringsmaaden skulde kunne øve Indflydelse paa Forplantningsevnen.

Jo, der er! siger Bebel. Se til Bierne! »Hvilken Indflydelse Ernæringsmaaden har paa visse Dyrs Organisme, er paa en overraskende Maade konstateret hos Bierne, som ved at levere en anden Næring efter Behag skaffe sig en ny Dronning. Bierne ere altsaa i Kendskabet til deres Kønsudvikling videre end Menneskene.« Exemplet er ikke ganske heldigt. Vel er det rigtigt, at Bierne ved at give Larven den passende Føde af det samme Æg kunne skaffe sig enten en Arbejdsbi (∩: en i kønslig Henseende uudviklet Hun) eller en Dronning (en kønslig funktionsdygtig Hun). Men Exemplet beviser ikke, hvad det skulde bevise. Sagen er, at Bien er indrettet til at avle tre Slags Individuer, Droner, Dronninger og Arbejdsbier; Larvernes forskellige Ernæring afgør blot, om der af de to mulige kvindelige Former skal opstaa den ene eller den anden. Arbejdsbierne adskille sig fra Dronningerne ikke blot

derved, at deres Kønorganer ere uudviklede, saa at de ikke kunne befrugtes og i Reglen heller ikke lægge Æg; men de adskille sig ogsaa ved den længere Tunge, ved Indsamlingsapparatet paa det tredje Benpar og ved andre Kendetegn; medens Genitalapparatet er blevet indskrænket, er altsaa andre Organer til Gengæld blevne mere udviklede. Netop derved viser det sig, at Arten er indrettet paa, anlagt til Dannelsen af to Slags Hunner. Vilde man i en anden Dyreart experimentere med at give Larverne eller Ungerne en knappere Føde, saa kunde man maaske opnaa at hindre et Organs Udvikling hos de paagældende Individuer, men man vilde ikke opnaa, at de andre Organer til Gengæld blev højere udviklede; den højere Udvikling er Resultatet af en naturlig Selection, der til sin Gennemførelse vilde udkræve mange Generationer og et langt Tidsrum. — Forøvrigt kan det ogsaa bemærkes, at Dronninge-Larven bliver bedre ernæret end Arbejdsbi-Larverne, saa at altsaa den gode Ernæring fører til Udviklingen af den mere frugtbare Form, den ringere Ernæring til Udviklingen af den sterile Form, — medens Bebel tværtimod tror, at de fattigere Folk, takket være deres Fattigdom, ere mere frugtbare end de rige.

Ja, sikkert er det, at der er Forskel paa Individernes Frugtbarhed og at deres større eller mindre Evne i saa Henseende nedarves. Enhver ved, at i en Høsegård, hvor alle Hønsene faa samme Føde, ere nogle Høner gode, andre daarlige Æggelæggere. Hønsavleren, der véd, at Æglægnings-Egenskaben nedarves, udvælger da naturligvis de gode Æggelæggere til at være Avlsdyr. Og i den socialistiske Fremtidsstat kunne da Statens Styrere bære sig ad paa samme

Maade, — men ikke paa den af Bebel foreslaaede Maade.

Bebel henviser videre til Herbert Spencer, der har sagt, at »Fuldkommengørelse og Forplantningsevne altid er hinanden modsatte«, og at »deraf følger, at den videre Udvikling, som Menneskeheden gaar i Møde, sandsynligvis vil have en Aftagen af Forplantningen til Følge«*). Men Ziegler benægter, at Spørgsmaalet om denne Udvikling — man tro nu paa den, eller ej — overhovedet har nogen praktisk Interesse: naar Talen er om politiske eller sociale Planer, som Socialdemokraternes, er der ingen Mening i at skue frem imod en Tid, der ligger ikke Aarhundreder men Aartusinder fra os. I deres Benyttelse af Darwinismen glemme Socialdemokraterne atter og atter, hvilke uhyre lange Tidsrum, ikke Hundreder, men Tusinder eller Hundredtusinder af Aar, der maa regnes med, naar man vil gaa ud fra den darwinistiske Lære. Naar der opstaar Planer som de socialdemokratiske om Samfundets Omdannelse, saa maa man regne med den menneskelige Natur saaledes som den nu er og saaledes som den har været, saa langt Historien rækker: de Forandringer, der i Løbet af nogle Hundredaar kunne ske i Menneskenes anatomiske og fysiologiske Natur, ere saa minimale, at de bør lades ude af Betragtning. Socialpolitikeren maa regne med Menneskeslægtens naturlige Forplantningsevne og øvrige legemlige Egenskaber, saaledes som disse nu engang ere. Vil man imidlertid med Bebel i hans »socialistiske

---

*) Darwin var af en modsat Mening; — han hævdede, at Frugtbarheden er større blandt civiliserede end blandt uciviliserede Mennesker.

Stat« give den fysiologiske Formeringsevne Plads til frit at udfolde sig, idet al kønslig Afholdenhed og alle Præventivforholdsregler her falde bort, — saa vil den »socialistiske Stat« maaske komme til at gøre nogle andre Iagttagelser end de paaregnede.

Der vilde opstaa en Kamp for Tilværelsen af en endnu mere brutal Art end den, der nu raader. Men Socialdemokraterne ville netop ikke erkende, at der i deres Stat bliver nogen Kamp for Tilværelsen: Kampen for Tilværelsen, Konkurrencen, tro de netop at kunne afskaffe. Derved komme de i den mest flagrante Strid med Darwin, til hvis særlige Fortjenester det hører at have paavist Nødvendigheden af Kampen for Tilværelsen, i Menneskeslægten ligesaa vel som i den øvrige Natur. »Som ethvert andet levende Væsen«, siger Darwin, »har ogsaa Mennesket naaet sit nuværende høje Udviklingstrin ved Hjælp af Kampen for Tilværelsen, der er en Følge af dets stærke Formerelse. Og skal det skride endnu yderligere frem, maa det fremdeles finde sig i en haard Kamp . . . . For alle Mennesker maa der være aaben Konkurrence; de Dygtigste maa ikke ved Love eller Skikke forhindres i at opnaa de største Resultater.«

Efter at have skænket Darwins og Socialdemokraternes helt modsatte Holdning ligeoverfor Spørgsmaalet om Kampen for Tilværelsen en udførligere Omtale gaar Ziegler — som en Indledning til Forstaaelsen af den menneskelige Stats Udvikling — over til en Belysning af Dyrenes Samfundsliv.

Han deler de Former, under hvilke det sociale Liv i Dyreriget viser sig, i fire Grupper eller Kategorier.

Den første Kategori findes blandt de laveste

Dyr. Herhen hører Kolonidannelser hos Protozoerne: der bestaar mellem Individerne en legemlig Sammenhæng, der skyldes en ufuldstændig Gennemførelse af Celledelingen. Disse Samfundsdannelser have ingen Interesse for det foreliggende Spørgsmaal. — Det samme gælder om den anden Kategori: Samfundsdannelser hos forskellige Metazoer, hvor ligeledes Samfundsdannelsen skyldes Individernes legemlige Sammenhæng. Metazoernes Organisme bestaar af mange Celler, og disse ere delte i Fordøjelsesapparatets Celler, Køns-celler, Sanseceller, Muskelceller osv. osv. Individerne ere snart Ernæringsindivider, snart Forplantningsindivider, snart Bevægelsesindivider, Følelsesindivider osv., og Uligheden mellem denne Slags Væsener og de højere Dyr er for stor til, at en Sammenligning kan lønne sig. — Til den tredje Kategori henføres Insekternes Samfundsliv. Som bekendt findes der hos adskillige Insekter, f. Ex. Bierne, Hvepsene, Myrerne, Termitterne, et højt udviklet »Statsliv«. Individerne i et af disse Insekt-Samfund opføre i Forening Bygningen, forsvare den, indsamle de fælles Forraad af Fødemidler, opdrage i Fællesskab Ungerne osv. Ethvert Individets Virksomhed er ordnet saaledes, at den tjener til det Heles Vel. Insekternes »Stat« fremviser en fuldstændig kommunistisk ordnet Økonomi. Individerne ere forskelligt udstyrede alt efter den Opgave, de skulle udføre. Blandt de fleste af disse socialt levende Insekter findes der Hanner, Hunner og saakaldte Kønsløse (oftest egenligt Hunner med ufuldkomment udviklede Kønsorganer); undertiden er der blandt de Kønsløse atter forskellige Former, hos Termitterne f. Ex. dels »Soldater«, kraftigt udviklede Kønsløse med stort

Hoved og lang Overkæbe, udrustede til at besørge Koloniens Forsvar, dels »Arbejdere«, udstyrede til Om-sorg for Ernæringen og Pleje af Ynglen. Men alle disse kommunistiske Insekt-Stater bør man dog vogte sig for at opfatte som Forbilleder for en Kommunisme i det menneskelige Samfund. Insekterne handle efter Instinkt; for Intelligensen er der ikke indrømmet stort Spillerum. Den sociale Differencering blandt Insekterne skyldes Forskellen i Organisation, Forskellen i Instinkterne; Insekterne maa handle, saaledes som Naturen tvinger dem til at handle; — den sociale Differencering blandt Menneskene er derimod ikke paa Forhaand foreskrevet og ordnet af Naturen; der skyldes den forskellige Uddannelse, Øvelse o. lign. Altsaa kan man ogsaa se bort fra disse Samfund, og for Menneskenes Sociologi bliver i Virkeligheden kun den fjerde Kategori af Interesse. — Til den fjerde Kategori henhøre da de sociale Hvirveldyr, især de sociale Pattedyr. Hos mange Pattedyr slutte de monogame eller polygame Familier sig sammen til Hjorde, Skarer, Flokke. Det hyppigste Formaal med disse Sammenslutninger er det fælles Forsvar. Den Ene advarer ved et eller andet Tegn den Anden mod den sig nærmende Fare; Forposter udstilles osv. Men Sammenslutningerne kunne ogsaa have andre Formaal. Ulve og adskillige andre Rovdyr gøre i Fællesskab Jagt paa Byttet. Ogsaa andre Pattedyr understøtte hverandre i Opsøgningen af Føde. Man træffer Bavianer, som i Fællesskab søge at vælte en eller anden stor Sten, hvorunder de forventede at finde Føde og som dele denne, naar de have fundet den, imellem sig. Brehm stødte i Abyssinien paa en stor Flok Bavianer, der drog tværs over en

Dal; nogle af dem var allerede komne op paa de ligeoverfor liggende Høje, medens andre endnu befandt sig i Dalen; disse sidste blev nu angrebne af Hunde, men strax styrtede de gamle Hanner ned i Dalen og brølte saa frygteligt, at Hundene blev bange og trak sig tilbage; da alle Bavianerne med Undtagelse af en stakkels lille Fyr var komne op paa Højene, kom Hundene igen og omringede den Lille, der højt raabte om Hjælp; saa gik en af de største Hanner modigt ned til den Lille, kærtgnede den, og førte den triumferende med sig; — Hundene glemte af lutter Forbavselse at angribe. Dyr, der saaledes slutte sig sammen, maa ogsaa lære at lyde: naar Bavianerne i Abyssinien plyndre en Have, saa maa de lystre deres Anfører; gør et ungt Dyr Støj, saa faar det Klaps af de ældre; det maa lære Disciplin. Ogsaa Smaatjenester yde saadanne sociale Dyr hverandre: nogle Aber, der ved at kravle gennem et Tjørnekrat havde faaet Skindet fuldt af Torne, lagde sig ned og andre Aber satte sig hen til dem og pillede samvittighedsfuldt hver en Torn ud. Dyr, der saaledes slutte sig sammen til fælles Forsvar, fælles Angreb, fælles Næringserhverv, maa være i Besiddelse af sociale Følelser, af Trofasthed, Sympathi, Disciplin og Respekt for de Foresatte, — og Springet fra disse Dyrs Samfundsliv til de primitive Menneskers er i Virkeligheden ikke stort. »Da Ur-menneskene eller de Aberne nærstaaende Stamfædre sluttede sig sammen, maa de,« skriver Darwin, »have faaet de samme instinktive Følelser, som tilskynde andre beslægtede Dyr til at leve sammen; og de havde uden Tvivl Anlægene dertil. De ville have følt sig uhyggeligt tilmode, naar de var skilt fra deres

Kammerater, som de til en vis Grad følte Kærlighed for; de ville have advaret hverandre mod Farer og ville have understøttet hverandre ved Angreb eller Forsvar. Alt dette forudsætter en vis Grad af Sympathi for deres Fæller; det forudsætter Mod og Trofasthed. Disse sociale Dyder, hvis uhyre Betydning for de lavere Dyr Ingen vil bestride, ere uden Tvivl paa samme Maade blevne udviklede hos Menneskenes Uraner, nemlig ved naturlig Selection. Kom to Stammer af Ur-mennesker, der boede i samme Land, i Strid med hinanden eller konkurrerede de sammen, saa vil, naar alle øvrige Forhold var ens, den Stamme være gaaet af med Sejren, som talte de fleste modige og trofaste Medlemmer, der altid var beredte til at advare hverandre mod Farer, til at hjælpe og forsvare hverandre. Man maa aldrig glemme, af hvilken overordenlig Betydning i de Vildes idelige Krige Mod og Troskab maatte være.*

Paa Grund af naturvidenskabelige Undersøgelser som de ovenfor berørte gør Ziegler da Rede for, hvorledes Staten har udviklet sig. Efter Bebel — der støtter sig til Engels, der atter har sin Viden fra Morgan — opstod Staten først, da det femte Trin i den kulturhistoriske Række var naaet; d. v. s. den opstod sammen med Privatejendomsretten, og den har ogsaa kun det Formaal, at skaffe den Retsorden, som Privatejendommen nødvendiggør. Bebel skriver saaledes: »Da Privatejendommen kom frem, opstod der indenfor Samfundet nødvendigvis antagonistiske Interesser, der under deres videre Udvikling føre til Stands- og Klasse-modsætninger, og som efterhaanden avle Fjendskab mellem de forskellige Interessegrupper og saaledes

Stands- og Klassekampe, der true Samfundsordenen. For at holde disse Stands- og Klassekampe nede og beskytte de truede Ejendomsbesiddere behøves der en Organisation, der afværger Angrebene paa Ejendom og Besiddelse, og som betegner den under visse Former erhvervede Besiddelse for retmæssig og erklærer den at være hellig og ukrænkelig. Denne Ejendommen beskyttende og opretholdende Organisation og Magt — er Staten.« — Men Ziegler gør — paaberaabende sig Naturvidenskabens Resultater — gældende, at Statens Udspring maa søges langt længere tilbage, nemlig hos Menneskenes ældste Forfædre. Fra de allerældste Tider har Menneskene sluttet sig sammen i Horder og Stammer. Af de ældste sociale Sammenslutningers Organisation har Staten efterhaanden udviklet sig. Paa et lavere Kulturtrin dannes Staterne af de enkelte Stammer; senere opstaar der større Foreninger. Staten er den politiske Enhed og optræder selvstændigt ligeoverfor andre Stater. Statens Autoritet har sit Udspring i Familieoverhovedernes, Høvdingenes, Hærførernes Autoritet. Oprindeligt har det fælles Forsvar mod, resp. det fælles Angreb paa de ydre Fjender været Hovedformalet. Sammen med de krigerske Interesser hænge de økonomiske, og Omsorgen for dem har udviklet sig som en naturlig Opgave for Staten. De forskellige Statsfunktioner have oprindeligt hvilet i den samme Haand, men ere i Tidernes Løb blevne udskilte, udviklede og supplerede.

Hvad Meningen er med den socialdemokratiske Opfattelse af Statens Oprindelse, som udtaltes i Bebels nysciterede Ord, er tydeligt nok: en Socialdemokraterne meget velkommen Konsekvens udlede de af

deres Statsbegreb: Staten har, sige de, jo kun det Formaal at opretholde Privatejendommen; altsaa kan den forsvinde, saasnaart Privatejendommen forvandles til kommunistisk Ejendom. »I det Øjeblik«, skriver Bebel, »da Klassemodsætningerne falde ved Privatejendommens Ophævelse, taber Staten ikke blot Retten, men endog Muligheden til at existere.« Og et andet Sted: »Den første Akt, ved hvilken Staten optræder som Repræsentant for hele Samfundet — Overtagelsen af Produktionsmidlerne i Samfundets Navn — er samtidigt dens sidste Akt som Stat.« Saaledes opnaas det Resultat, man ønskede: Staten ophæves. »Saa forsvinder ogsaa Statens Repræsentanter: Ministre, Rigsdage, Hære, Politibetjente, Gendarmer, Dommere, Prokuratorer, Fængselsembedsmænd, Skatteopkrævere, kort sagt: det hele politiske Apparat«, fortæller Bebel. Men noget andet kommer i Stedet. Bebel ved derom at berette: »De store og dog saa smaalige parlamentariske Kampe forsvinde og give Plads for Forvaltningskollegier og Forvaltningsdelegationer, der have at befatte sig med den bedste Indretning af Produktionen og Fordelingen, Bestemmelsen af de nødvendige Forraad, Indførelsen af hensigtsmæssige Forbedringer i Kunsten, Dannelsesvæsenet, Omsætningsvæsenet, Produktionsprocessen etc. . . . Da det socialistiske Samfund ikke dannes for at Folk skulle leve som Proletarer, men tværtimod for at afskaffe Fler-tallets proletariske Levemaade og for at sikre Enhver det højest mulige Maal af Livets Goder, opstaar Spørgs-maalet om, hvor højt Samfundet gennemsnitligt skal stille sine Fordringer. For at kunne bestemme dette er det nødvendigt at indrette en Forvaltning, der

skal omfatte alle Samfundets Virksomhedsomraader. De enkelte Kommuner afgive et passende Grundlag herfor, og hvor de ere saa store, at de vanskeliggøre Detailoversigten, deler man dem i Distrikter. Som tidligere i Ursamfundet, saaledes tage nu, paa det højeste Kulturtrin, Kommunens samtlige myndige Medlemmer, kvindelige saavel som mandlige, Del i de forekommende Valg og Udnævnelser, og bestemme hvilke Tillidspersoner der skulle lede Forvaltningen. I Spidsen for samtlige Lokalforvaltninger staar Centralforvaltningen — vel at mærke ingen Regering som Magtfaktor — men kun et udførende Forvaltningskollegium . . . At organisere Produktionen og at gøre det muligt for de forskellige Kræfter at blive anvendte paa den rigtige Plads, bliver Hovedopgaven for de valgte Funktionære.«

Dette skal nu ikke kaldes »Regering« eller »Stat«; — for Ikke-Socialdemokrater vil det dog synes, at Staten her atter er opstaaet kun i en skarpere Skikkelse ved den, hvori den nu fremtræder.

I et Slutningskapitel, som Pladsen ikke tillader os at referere, kritiserer Forf. yderligere fra et naturvidenskabeligt Standpunkt de socialdemokratiske Ligheds-ideer.

A. P.-St.
